

MUSSORGSKIST VÕLUTUD

Et NSV Liidu rahvakunstnik Jevgeni Nesterenko laulis neljapäeval ja reedel «Estonias» «Boriss Godunovi», väärivad tähelepanu mitmes mõttes. Üldiselt pole tal kombeks liiduvabariikide ooperiteatrites gastroleerida; kui kusagile külla sõidabki, siis ikka kontsertlauluga — eelistatult Mussorgski või ka Sostakoviitšiga, sest kontsertlaul on ta suur kiindumus. Koguni sedavõrd suur, et oma viimased laulud kirjutab Sostakoviitš spetsiaalselt temale. Nesterenko ise küll parandab, et mitte temale, vaid tema häälele, aga ega siin erilist vahet õieti ole. Sostakoviitši viimaste laulude esmaesitaja sai just temast, ja seda tava hoiab ta elus seni ajani, ka pärast suure helilooja lahkumist. Sostakoviitši mahajäetud paberite seas tehakse aeg-ajalt avastusi, leitakse teadmata noote. Nii lauliski Nesterenko detsembris romanssi «Kevad, kevad», seni viimast avastust. Kadestamisväärne monopol.

Jaanuaris pälvis ta Mussorgski-plaat Uhendriikides auhinna, mis võrdub sealmail oma tähenduselt «Oscariga».

Ooperit teeb ta oma teatris — NSV Liidu Suures Teatris, ja mis peale selle — põhiliselt välismaal. Oige sageli juhtub nii, et rolli õpid ta selgeks spetsiaalselt vastava gastrolli jaoks, nagu käesoleval hooajal, kui tuli laulda esimest korda «Võluflööti», seda Münchenis. Detsembris astub ta Münchenis esimest korda üles ka Wagneri Lendava Hollandlasena. Võõrushooaeg algas tal San Franciscos Verdi «Don Carlose» Philipina. La Scalasse kutsutakse teda igal aastal, seekord oli kavas Stravinski «Kuningas Oidipus». Järgmisel korral laulab ta Godunovi, sest aasta 1981 tähendab La Scalale Mussorgski-aastat, «Boriss Godunovi» ja «Höövastšinat».

Pärast Tallinna on plaanis Zürich ja «Don Carlos»; Nikolai Gjaurovi 50. sünnipäeva pidustused Sofias, kuhu on palutud ka Jelena Obratsova, Siberimaa, Budapest ja «Don Carlos», Savonlinna ooperifestival ja «Don Carlos».

Borissiks sai ta Tšaikovski-nimelise konkursi võitjana, Leningradi Kirovi-nimelise teatri solistina 1971. aastal, kuid ka seda kodust kaugel — Gdanskis, kus esines muide ehtsas Saljapinile kuulunud kostüümis.

Et tal nüüd Tallinna jaoks mahti jäi, sel pidi olema eriline põhjus. «Estonia» seekordne redaktsioonivalik on tekitanud poleemikat ja vastuseisugi. Paljud eelistaksid «Boriss Godunovi» laialt levinud, Rimski-Korsakovi tehtud redaktsiooni, mitte praegust, Boriss Assafjevi ja Pavel Lammi oma, mis tähendab tegelikult «Boriss Godunovi» originaalilme taastamist. Seda originaalvarianti ei näinud laval Mussorgski ise ja pole teda Nõukogude Liiduski kunagi lavastatud. Rimski-Korsakovi redaktsioon läks Suures Teatris — selle trupi koosseisus laulis Nesterenko Borissi ka New Yorgis ja Washingtonis —, Varssavis, Nice's, Sofias, Prahast ja mujal, kus iganes Nesterenko Borissile aplodeeritud on. Mussorgski enese redaktsiooni on Nesterenko saanud laulda vaid Budapestis, kuid seegi oli ümbertöötatud, nn. põhivariant, mitte algne redaktsioon.

Seepärast on Jevgeni Nesterenko «Estoniale» piiritletud tänu, tänu Eesti NSV rahvakunstnikule Eri Klasile ja Eesti NSV teenelisele kunstitegelasele Arne Mikule. Teatri kavatsusest sai ta teada sügisel, kui viibis siin IX üleliidulise vokalistide konkursi žüriis, ning andis kohe kõhklemata nõusoleku. Olenemata sellest, hinnatakse valitud variant harjunust paremaks või halvemaks, peab Nesterenko määravaks võimalust Mussorgski teose originaaliga vahetult tutvuda, sest üks asi on uurida noote, aga teine asi tunda, kuidas need laval kõlama hakkavad. Ta arvab, et senine jäägitu hülgamine tähendab ehk ülekohut Mussorgski suhtes.

Nesterenko Mussorgski-hoiakut kujundas juba ta õpetaja, Leningradi konservatooriumi professor Vassili Lukanin, kes käskis kõigil oma bassidel laulda alati midagi «Godunovist», ja alati tingimata originaalredaktsioonist. Lukanini isiksus seadis muide kahtluse alla väite, nagu noored Borissiks ei kõlbaks — tema tegi seda partiid juba 26-aastaselt. Nesterenko ise oli Gdanski ajal 33-ne. Aga üldiselt nii noori Borisse naljalt ei leia. Nesterenko: «Mitte et Borissi partii hääliliselt raske oleks. Vastupidi, Mussorgskil vastab kõik kõne loomulikule intonatsioonile. Aga Boriss vajab elu- ja kunstikogemusega artisti. Koos Borissiga olen kasvanud, saanud targemaks. Varem laulsin Borissi, kuigi midagi ei teadnud — imestan.»